

УДК 316.772.3

Контексти виникнення мережевої комунікації

Contexts of the Network Communication's Origin

Городенко

Леся Михайлівна,

д-р наук із соц. комунік.,
доцент,

Інститут журналістики

КНУ імені Тараса Шевченка

РЕЗЮМЕ. З'ясовуються науково-теоретичні передумови виникнення явища «мережева комунікація», а також встановлюються контекстуальні зв'язки мережевої комунікації в різних галузях науки. Це дослідження показує, як інформаційні та комунікаційні технології – стільникові телефони, соціальні мережі, блогінг, миттєві повідомлення та ін. – впливали на формування теоретичних концепцій мережевої комунікації. Ми вважаємо, що обмежений набір технологій сприяв урізноманітненню традиційних параметрів комунікаційних студій. Інтернет-активність, соціальні мережі сприяли персоналізації масової комунікації. Акцент на нових медіа в процесі мережевої персоналізації є базовим контекстом виникнення мережевої комунікації. Мережі зі стійким і загальнодоступним характером нових технологій є більш різноманітними, ніж будь-коли в новітній історії.

Ключові слова: комунікація, мережева комунікація, контексти.

Horodenko Lesya,

D.Sc. (Social

Communications),

Associate Professor,

Taras Shevchenko

National University of Kyiv,

The Institute of Journalism

Igorodenko@gmail.com

ABSTRACT. The article researches the scientific and theoretical backgrounds of the phenomenon of “network communication”, and identifies the contextual relations of network communication in various fields of science. This study examines how information and communication technologies – mobile phones, social networking websites, blogging, instant messaging, and etc. – impacted on formation of theoretical concepts of network communication. We believe that a limited set of technologies promoted a variety of traditional parameters of communication researches. Internet activity, social networks encouraged the personalization of mass communication. We argue that the emphasis on the new media in network personalization is the basic context of genesis of network communication. The networks with the persistent and pervasive nature of new technologies, are more diversified than they have ever been before.

Keywords: communication, network communication, contexts.

Вступ

Сучасне бачення медіапростору пов'язане з багатьма чинниками, передусім асоційованими із соціальною дійсністю і філософією сприйняття соціуму. Нові види ЗМІ, які використовують новітні технології отримання і передачі різних типів інформаційного контенту, адаптуються до середовища суспільного світогляду. Суттєвою проблемою, що виникає в умовах формування інформаційного суспільства, є «людський складник» нового світу соціальних комунікацій (СК). Людська природа, а не технологічні аспекти, визначає питання, над якими замислюються вчені в останні роки: як змінюється сприйняття суб'єктів комунікації, за якими правилами відбувається мережеве спілкування (і чи є вони взагалі), яка диспозиція учасників мережевої комунікації (МК)? З'ясування головних контекстуальних проблем виникнення мережевої комунікації визначає *актуальність* нашої статті.

У 1980–1990 рр. радянські й українські науковці активно аналізували основні науково-технічні й соціально-комунікаційні елементи (розгалужені телекомунікаційні мережі й міжмережеві комунікації), синтез яких призвів до виникнення інтернету. На жаль, ці роботи не дають цілісного уявлення про соціальні фактори розвитку й становлення МК. Існує невелика кількість праць вітчизняних учених (напр., В. Різуна, О. Мелещенка, В. Іванова), датованих серединою 1990-х рр, в яких міститься загальна характеристика інтернету як соціокультурного явища і пояснюються його інформаційно-комунікаційні особливості. Український дослідник СК З. Партико у той самий часовий проміжок намагався зрозуміти процеси технологізації видавничої справи та уніфікації роботи в цифровій медіа редакції. Вчений виділяє такі етапи комп'ютеризації видавничого процесу: автоматизація авторського етапу, комп'ютеризація редакційного етапу, комп'ютеризація етапу конструювання видання, комп'ютеризація етапу поліграфічного відтворення, комп'ютеризація етапу розповсюдження видань [1]. Науковець здійснює вузьке наукове вивчення й не розглядає глобальних теоретичних проблем функціонування МК наприкінці минулого століття.

Нині зазначені дослідники повністю чи частково змінили сферу своїх наукових інтересів, тому запропоновані ними тези розробляються й удосконалюються іншими вченими.

Серед робіт українських науковців, які в останні роки здійснюють розробку питань комунікацій у мережі, звернемо увагу на працю І. Артамонової «Тенденції становлення та перспективи розвитку інтернет-журналістики в Україні», в якій авторка визначає характерні ознаки медіа в мережі та пропонує їх типологічну структуру [2]; дослідження Л. Компанцевої «Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти», в якому визначаються типологічні особливості всіх рівнів інтернет-комунікації з погляду лінгвістики [3], роботу С. Коноплицького «Соціальні аспекти комунікації в мережі Інтернет: феноменологічний аналіз», в якій автор здійснює спробу структуризації у віртуальній мережевій системі [4], а також на підручники Б. Потятинника «Інтернет-журналістика» [5] та Л. Городенко «Теорія мережевої комунікації» [6].

Метою статті є встановлення наукових контекстуальних ознак виникнення явища «мережева комунікація».

Відповідно до поставленої мети визначаємо такі *завдання*:

- з'ясувати науково-теоретичні передумови виникнення явища «мережева комунікація»;
- встановити контекстуальні зв'язки мережевої комунікації у різних галузях науки.

Теоретичне підґрунтя і гіпотези

Проблема, якій присвячене дослідження, полягає в тому, що нині відсутня відповідь на питання про наукові передумови виникнення мережевої комунікації. Вивчення наукових положень,

концепцій і моделей дає нам підстави говорити про наявність наукових передумов для комплексного дослідження МК у структурі СК, що включає термінологічний дискурс, філософські, психологічні, культурологічні складники, медійні ознаки. Проте наявність значної кількості наукових робіт із СК, журналістикознавства, комунікативістики, філософії, соціології, політології, в яких безпосереднім чи опосередкованим об'єктом або предметом вивчення є МК (чи синонімічні форми), не створює цілісного уявлення про теорію мережевої комунікації як соціокомунікаційний феномен. Не менш важливим є й інше: проведений аналіз засвідчує відсутність у сучасному науковому співтоваристві системного уявлення, а тим більше цілісного методологічного інтегратора, здатного створити загальну теорію мережевої комунікації, що призводить до різночитань, різнотлумачень, а часто – до невідповідності результатів досліджень, отриманих на основі однотипних матеріалів.

Згадана проблема дозволила нам висунути гіпотезу про те, що мережева комунікація виникала як синтезований феномен соціальних комунікацій.

Методи дослідження

Методологічну основу цієї статті становлять принципи й методи історичного аналізу, загальні філософські принципи науковості, об'єктивності, конкретності, розвитку полярних вищезначень, детермінізму.

Для виконання головних завдань статті застосовувалися різні методи, описані далі. Відповідно до аксіоматичного методу нами сприймалися як сталі деякі конструкти, моделі та концепції. Елементарно-теоретичний аналіз допоміг узагальнити систему знань, відповідно до якої з'ясувалися базові зв'язки мережевої комунікації у теорії соціальних комунікацій. Для точного висловлення думок з метою виключення можливості неоднозначного розуміння застосовувався метод формалізації. При опрацюванні теоретичних розробок українських та зарубіжних вчених використовувалися методи контекстуального та герменевтичного аналізу, необхідні для тлумачення наукових праць.

Методика дослідження передбачала такі дослідницькі процедури:

- здійснити уточнення терміна «мережева комунікація», до якого ми звертаємось у дослідженні;
- прокоментувати контексти виникнення мережевої комунікації;
- довести висунуту гіпотезу;
- сформулювати висновки щодо доведення чи спростування висунутої гіпотези.

Результати й обговорення

Сучасна вітчизняна наука, як і західна, не дає чіткого визначення поняття «МК». Для багатьох дослідників ця комунікаційна ланка слугує лише додатком у загальній системі складних процесів спілкування. МК є новою і дискусійною складовою частиною структури СК, яка ще не набула закінченої форми, а смислові акценти мають хаотичний характер. Незважаючи на популярність МК, як на рівні наукового дискурсу, так і в користувацькому середовищі відсутня єдність розуміння і трактування мережевої комунікації. Це спостерігається не тільки при виділенні та означенні базових характеристик МК, але й безпосередньо при термінологічному тлумаченні. Як синоніми різні вчені застосовують такі поняття: *інтернет-комунікація* (Л. Компанцева, О. Калмиков), *ком'юнікація* (Д. Белл) *комп'ютерно-опосередкована комунікація* чи *кіберкомунікація* (С. Коноплицький, А. Петренко-Лисак), *віртуальна комунікація* (С. Дацюк, В. Різун), *електронна комунікація*, *електронно-цифрова комунікація* (Д. Тапскотт, М. Маклюен),

комп'ютерна комунікація (О. Мелещенко, В. Іванов), *комп'ютерний та електронний дискурс* (О. Галічкіна), *мережева комунікація* (М. Кастельс).

Ми схильні тлумачити МК як унікальний засіб спілкування, що поєднує і реалізує всі наявні техніки, технології, можливості комунікації як явища наукового пізнання. Вона одночасно забезпечує функціонування як вербальних, так і невербальних, як формальних, так і неформальних, як міжособистісних, так і масових характеристик мовлення. Специфікою існування МК є використання новітніх технічних засобів зв'язку і комунікації, які формують нову комунікаційну структуру. При цьому мережева комунікація виступає основою при створенні інтернет-спільнот та організації соціальних мереж.

МК – це різновид комунікації, що використовує сучасні інформаційно-комунікаційні технології та пристрої як канал чи засіб передачі, редагування, отримання інформації. Поширення контенту при цьому відбувається у режимі реального часу (онлайн).

Теорія МК як наукова концепція має дуальну природу. З одного боку, це унікальний конструкт, що ґрунтується на встановлених та перевірених фактах і передбачає можливість її перевірки за допомогою експерименту чи логічних доведень. З другого – це структурна складова частина теорії СК, яка імплікує віртуальні властивості комунікації, опосередковані комп'ютерними, стільниковими й іншими комунікаційними мережами.

Розвиток сучасних теорій СК орієнтується на концептуальну динаміку суспільних теорій. Відповідно до таких теорій виділяються три визначальні етапи, для яких виробництво і комунікація виступали головними рушійними силами прогресу: до винайдення друкарської машини, від винайдення друкарської машини до появи первісних комп'ютерних технологій, від первісних комп'ютерних технологій до інформаційної ери. Одним із перших таку класифікацію розвитку СК здійснив канадський теоретик М. Маклюен [7]:

- первісна дописемна культура з усною формою передачі інформації;
- писемно-друкарська культура – «галактика Гутенберга»;
- сучасний етап – «глобальне село» з домінантою у ньому електронних медіа.

Три етапи історичного розвитку цивілізації виділяє інший теоретик, концепції якого суттєво вплинули на філософське сприйняття і розуміння інформаційного суспільства та ролі комунікацій у ньому, – О. Тоффлер. Він розглядає хід історії у вигляді хвиль, перша з яких починається близько 10 тисяч років тому, від зародків людства, становлення, розквіту та руйнування потужних цивілізацій, й триває аж до XVII ст., коли в Європі відбулася промислова революція. Друга – індустріальна – завершилася в 1950-х рр. минулого століття, третя – пост-суперіндустріальна – розвивається на сучасному етапі.

Перехід від першої хвилі до другої супроводжувався сутичками інтересів, які виявлялися у політичних і військових конфліктах: від незначних внутрішніх повстань й аж до Громадянської війни між Північчю та Півднем в Америці.

Одночасно з приходом другої хвилі сформувалися три визначальні для неї соціальні інститути – мала сім'я, навчання фабричного типу, гігантські корпорації: «Більшість людей рухалися за спільною стандартною життєвою траєкторією: виховання у малій сім'ї, потім – потік через школи фабричного типу, згодом вони вступали на службу у велику корпорацію, приватну або державну. На кожному етапі життєвого шляху люди перебували під контролем одного з головних інститутів Другої хвилі» [8, с. 68].

З приходом другої хвилі починається масифікація, яка зачіпає всі сфери суспільного життя. Не минула подібна участь і систему медіа та інформаційного обслуговування, без яких «індустріальна цивілізація не змогла б сформуватися й надійно функціонувати» [8, с. 76]. Характерною рисою нової хвилі є демасифікація мас-медіа, пов'язана зі збільшенням значення інтерактивності у нових мережевих комп'ютерних технологіях. О. Тоффлер вважає, що настає

епоха немасових інформаційних засобів, які виступають формотворчими елементами нового технологічного середовища – інфосфери. Світ як раз перебуває на початковій стадії п'ятої комп'ютерно-інформаційної революції з її глобальністю, мультимедійністю та прагненням до здійснення комунікацій. Основними моментами, що характеризують цей історичний етап, є прогрес у галузі збирання, збереження, обробки й передачі інформації і супутні якісні зрушення організаційного й управлінського плану. Інформація перетворюється на стратегічний ресурс, значущість і вплив якого урівноважуються з роллю капіталу і праці в індустріальну епоху.

На сучасному етапі розвитку теорій комунікації особливий інтерес викликають праці німецьких науковців Е. Ноель-Нойман, Н. Лумана, Ю. Хабермаса, М. Фасслера та М. Фрідріха.

Особливістю теорії «спіраль мовчання» Е. Ноель-Нойман є залежність індивіда від комунікацій у соціумі та побоювання соціальної ізоляції: «Соціальна природа людини, яка стимулює її цінити власну думку й боятися ізоляції, підпорядковує усіх людей тиску конформізму, що називається громадська думка» [11, с. 334]. Віртуальні соціальні спільноти з їхніми розгалуженими технологіями спілкування нині є тим засобом, що створює ілюзію соціальної значущості через комунікацію й обмін інформацією. Глобальність поширення інформації через мас-медіа і формування ними громадської думки в інформаційну еру поступово трансформуються у нові комунікаційні категорії, в яких відбувається деяка видозміна концептуальних ідей теорії «спіраль мовчання»: домінування продиктованої медіа позиції й побоювання висловлювання власної думки через можливість соціальної ізоляції завдяки блогам, вікі, соціальним мережам модифікують уявлення про масовий вплив на аудиторію.

У теорії систем Н. Лумана функціонально пояснюються комунікація і медіа як артикуляція смислового характеру суспільства, а інформація – як відмінності, що викликають подальші відмінності в системі. Однією з реальностей мас-медіа для вченого є зростання ступенів свободи спілкування, особливо якщо взяти до уваги «зростання подразнюваності суспільства і рекурсивне мережування масмедійної комунікації з повсякденною комунікацією в інтеракціях та організаціях суспільства. З одного боку, мас-медіа абсорбують комунікацію, з іншого – стимулюють комунікацію, яка відбувається в подальшому» [12, с. 132–133]. Н. Луман опонує тезам про «комунікацію як повідомлення», тобто висловлювання чи форму висловлювання, чи «комунікацію як інформацію», тобто вибір змісту комунікації; вона відбувається лише тоді, коли її розуміють, тобто коли хтось приєднується до пропозиції комунікації. При цьому комунікація потребує особливого кодування, бо в інакше вона лише диференціюватиме суспільну систему. Науковець вступає в дискусію з іншим німецьким ученим Ю. Габермасом, вважаючи його теорії консенсусовизнаних фонових переконань недосконалими, оскільки в такому випадку «мас-медіа стали б фактором дестабілізації» [12, с. 133].

У теорії комунікативної діяльності Ю. Габермас намагається віднайти системні зв'язки культури, суспільства й індивіда відповідно до теоретичних принципів комунікації. Не менш важливими є його теоретичні роздуми щодо релевантності функціонування свободи слова, розвитку демократії через переконання й аргументацію у дискурсивному досягненні консенсусу. Теорія МК використовує детермінанти «соціального ідеального» Ю. Габермаса, що складається з чотирьох категорій: стратегічної дії, нормативної (чи соціальної) дії, драматургічної дії (самопрезентації) та комунікаційної дії, яка ставить за мету досягнення порозуміння між певними комунікантами за певних умов. Причому комунікаційна дія – це така форма соціальної інтеракції, в якій плани різних учасників дії координуються завдяки обміну мовними актами, а отже, використання мови має на меті досягнення розуміння [13, с. 44].

Німецький мислитель М. Фасслер [14; 15] намагається з'ясувати сутнісні характеристики інтерактивності інформаційно-комунікаційних середовищ, що впливають на трансформацію духовних й особистих характеристик людини. У віртуальному просторі, що з'явився як наслі-

док синтезу ЗМІ та електронних мереж, індивід використовує нові інформаційні ресурси, пізнає себе і навколишній світ, а головним засобом пізнання є діалогічність. Будь-які комунікаційні взаємодії у мережевому середовищі реалізуються винятково через діалог, багаторівневність якого гарантує кожному користувачеві можливість віднайти потрібну інформацію, збагатитись інтелектуально, усвідомити нові ідеї. Інформаційно-комунікаційне віртуальне середовище, на думку М. Фасслера, є своєрідним «квазісоціумом» – особливим соціокультурним простором чи «розширеними соціальними просторами». Віртуальний характер таких «розширених просторів» проявляється як множинність особистісного управління подіями, зміною, генеруванням і комбінуванням інформаційних потоків.

З психологічної точки зору М. Фасслер розділяє ідентичності на «доелектронну» (сукупність індивідуальних особливостей людини в докомп'ютерну еру, сформованих на основі національної ідентичності) та «електронну» (конструкт, що не передбачає національної чи культурної ідентичності і залежить винятково від інформаційно-знакового технічного середовища) [14]. Джерелами при формуванні ідентичності є комунікація, самоорганізація та самовизначення.

Основу комунікації у мережевому середовищі, за визначенням М. Фасслера, становлять «навігатори» [15] – особи, що шукають щось нове, не мають соціальних ідентифікаторів і прагнуть самостійно побудувати власний віртуальний світ. Людина у процесі віртуальної комунікації конструє себе залежно від створених нею умов. У результаті такого конструювання виникає нова форма соціальної ідентичності – «змішана» – незалежна від кордонів, національних чи традиційних умовностей, мовних маркерів. Такий тип ідентичності залежить винятково від комунікації та ІКТ (об'єктивний складник), а також креативності (суб'єктивний складник).

Найбільш точно і вдало для позначення структурних відносин МК у системі СК використовується термін «ризом», запозичений французькими філософом-постмодерністом Ж. Делезом і психоаналітиком Ф. Гваттарі в ботаніці, де він позначає будову кореневої системи без стержня з безліччю хаотичних нестійких паростків, схильних до регенерації. Використання цього терміна обумовлювалося відсутністю в науковій літературі адекватного альтернативного поняття, яке б чітко позначало сутнісні характеристики мережевих технологій у соціальному й культурному контекстах теорії постмодернізму. Поняття настільки точно передавало сутнісні характеристики мережевих взаємодій, що доволі швидко прижилося й у наукових дискурсах і теоріях, орієнтованих на вивчення тих чи інших сегментів інтернету та мережевого спілкування. Теорія МК при вивченні структурних особливостей її функціонування може послуговуватися принципами організації ризому у контексті соціального буття, зокрема:

- принципом «зв'язку і гетерогенності». Ризом не має похідного пункту розвитку; вона децентралізована й антиєрархічна за своєю суттю; у ризомі всі точки повинні бути пов'язані між собою незалежно від їх розташування і статусу;
- принципом «множинності». Управління у мережі здійснюють користувачі;
- принципом «незначного розриву». Система може бути розірвана в будь-якому місці, але, незважаючи на це, регенерується і продовжує рости у старому чи новому напрямі;
- принципами «картографії і декалькоманії», відповідно до яких ризомі – це не механізм калькування, а карта з безліччю входів [16, с. 7–9].

Окрему групу наукових студій становлять праці з вивчення МК з погляду віртуалістики. Теоретики цієї школи використовують термін «віртуальна комунікація», оперуючи передусім категоріями філософії і соціології, а спілкування має «тенденції, емпірично фіксовані тут і зараз» [17, с. 7], а це означ, що що означає час є синхронним, паралельним, миттєвим, «вічне теперішнє». Таким чином, стверджуються когнітивні трансформації у розумінні категорій простору і часу, які для теорії МК є одними з визначальних понять.

Полікультурний контекст МК становить науковий інтерес для спеціалістів різних напрямів, що осмислюють гуманітарні складники інтернету та інших мережевих засобів спілкування. Феномен мережевої комунікації є об'єктом метатеоретичних узагальнень. Джерелами матеріалу для узагальнених висновків виступає інформація конкретних наук, що вивчають розмаїті аспекти теорії МК.

Для *філософії* МК виступає одним із головних формотворчих елементів при побудові нового типу суспільства – інформаційного. Мережеві структури реалізують глобалізаційні засади існування людства у віртуальних соціумах, які згодом можуть трансформуватися у глобальні віртуальні співтовариства. Серед філософських течій найбільше приділяють увагу розвитку теорії МК представники шкіл постмодернізму та мережевого суспільства. Не менше дискусій точиться і на релігійну тематику.

Для *психології* властивим є розгляд інтернету та інших технологій МК як зв'язку осіб, що активно чи пасивно спілкуються і при цьому задовольняють три основні людські потреби – комунікаційну, когнітивну та ігрову. Важливу групу питань для вивчення формують проблеми з'ясування поведінки людини у віртуальному просторі, психологічні особливості і механізми сприйняття інформації; соціально-психологічні особливості трансформації особистості під впливом спілкування у мережевих структурах. При цьому для користувачів стають характерними такі явища, як інтеракція, комунікація, перцепція, залежність, інмутація й ін. Крім того, психологія досліджує субкультурні характеристики віртуальних спільнот, віртуальну реальність, детермінанти власного «я» та створення образного «я» під час мережевого спілкування.

Соціологія здійснює соціальний аналіз інформаційного та користувацького середовища як комунікаційного цілого. Предмет її вивчення – інтернет-аудиторія (кількісні та соціально-демографічні показники), форми соціокультурної взаємодії між людьми при обміні соціальною інформацією, взаємозв'язки МК та різних соціальних систем і підсистем (напр., освіти, культури, політики та ін.), а також проблеми розвитку структур мережевого товариства, вивчення нових суспільних формацій та соціальних явищ, що виникають під їхнім впливом. Окрему групу наукових інтересів для соціологів становлять небезпеки, що можуть очікувати індивіда чи спільноту у цілому: ризики ІС, пов'язані з підміною духовної культури вузькопрофільними знаннями, деформація дозвілля, орієнтування на розважальність, витіснення живого спілкування, модифікація характеру людського мислення від творчого до інструментального та формалізованого.

Для *лінгвістики* і *мовознавства* МК становить особливе комунікаційне середовище чи місце реалізації мови, яке поєднує усний і письмовий варіанти мови з різною жанрово-стилістичною спрямованістю, у результаті чого відбувається становлення і розвиток нової лінгвістичної форми – усно-письмової з домінантою тексту, інтертексту та гіпертексту як засобів спілкування. Об'єктом мовно-лінгвістичних мережевих досліджень часто виступає розвиток мережевого мовного середовища і динаміки виникнення мережевих мов.

Для *політології* МК є важливою категорією практичної реалізації форм електронного урядування, проведення електронних виборів, політичного ПР, а також реалізації демократичних засад розбудови суспільства.

Для *культурології* важливим є вивчення розмаїтих явищ у глобальному інформаційному світі для підтримки і стимулювання культурної й просвітницької функції МК, підвищення її ролі у збереженні мовних і культурних цінностей, а також проблем мережевих субкультур.

Для *журналістикознавства*, *комунікативістики* і *СК* мережеве спілкування є частиною професійної діяльності, оскільки за його допомогою відбувається реалізація базових засад журналістики, а саме створюються передумови для замкненого виробничого циклу: пошук інформації; підготовка і редагування інформації; публікація і поширення інформації; спілкування зі споживачем інформації; встановлення ефективності інформації.

Висновки

Детальний аналіз наукових теорій, а також практики розвитку МК як соціального феномена дає нам змогу зробити такі висновки:

- діалектика МК полягає в тому, що ІС стало головною рушійною силою для виникнення мережевої комунікації, а МК є головним конструктором розвитку ІС;
 - мережеве середовище є унікальним джерелом інформації, розмаїтою за змістом та знаковою формою відображення;
 - МК – динамічний засіб масової комунікації, доступний необмеженому колу користувачів;
 - мережева комунікація сприяє створенню нового соціоінформаційного простору (інфосфери, ноосфери);
 - МК є високоефективним ЗМК; завдяки своїй інтерактивній природі вона впливає на величезні маси, створюючи ілюзію вибору і залучення окремого користувача до формування масової свідомості і масової культури;
 - діалогічність як спосіб спілкування у МК стимулює бажання індивіда до ведення віртуальних розмов і дискусій, внаслідок чого відбувається інтелектуальне збагачення особистості;
 - спілкування у мережевій комунікації є безособистісним процесом обміну інформацією;
 - позатериторіальність МК забезпечує інтеграцію кожного індивіда до глобального світового товариства;
 - соціальні мережі як результат спілкування у МК формують нові масові організації людей, об'єднаних спільними ідеями, зацікавленнями і прагненнями, ціннісними чи культурними орієнтирами;
 - освітній напрям МК визначає нове бачення навчання без жодних соціальних обмежень;
 - соціальний зріз аудиторії інтернету дає змогу дійти висновку: інтернет нині є інструментом у руках недостатньо зрілих осіб, оскільки переважна більшість користувачів – це підлітки і молодь, що не мають достатнього соціального досвіду;
 - МК об'єднує соціальні та природні потреби людини у задоволенні інформацією. До природних потреб належить бажання вільного доступу й обміну інформацією; соціальні умовності констатують негативні наслідки від вільного обміну інформацією та потребу в її обмеженні.
- Дослідження теорій МК встановило такі пріоритетні напрями наукових студій:
- вивчення тих чи інших видів діяльності людини в мережевому середовищі;
 - вивчення тих чи інших наслідків людської діяльності в МК: мотивації користувачів, ціннісні орієнтири, виникнення залежностей;
 - вивчення МК як нового засобу масової комунікації;
 - вивчення МК як нової структурної одиниці системи СК.

Подяки

Автор висловлює щирю подяку професорам В. Різуну, В. Іванову, О. Мелещенку, доц. В. Корнєєву за цінні науково-методичні рекомендації під час підготовки цього наукового дослідження.

Список літератури

1. Партико З. Комп'ютеризація видавничого процесу / Зіновій Партико. – К. : Вища школа, 1996. – 207 с.

2. Артамонова І. Тенденції становлення та перспективи розвитку інтернет-журналістики в Україні / Ірина Артамонова. – Донецьк : Лебідь, 2009. – 416 с.
3. Компанцева Л. Ф. Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02 / Л. Ф. Компанцева ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. – К., 2007. – 36 с.
4. Коноплицький С. М. Соціальні аспекти комунікації в мережі Інтернет: феноменологічний аналіз : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.01 / С. М. Коноплицький; НАН України, Інститут соціології. – К., 2007. – 17 с.
5. Потятинник Б. Інтернет-журналістика / Борис Потятинник. – Л. : ПАІС, 2010. – 244 с.
6. Городенко Л. Теорія мережевої комунікації / Леся Городенко. – К. : Академія Української Преси, 2011. – 387 с.
7. Мак-Люэн М. Галактика Гутенберга: Сотворение человека печатной культуры / Маршалл Мак-Люэн. – К. : Ника-Центр, 2003. – 432 с.
8. Тоффлер Э. Третья волна / Элвин Тоффлер. – М. : АСТ, 1999. – 261 с.
9. Постер М. Кибердемократия: Интернет и публичная сфера / Марк Постер // Контексты современности – II : хрестоматия / сост. и ред. С. А. Ерофеев. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2001. – С. 119–124.
10. Камаралі Г. В. Становлення та розвиток інформаційної цивілізації : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Г. В. Камаралі ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк., 2007. – 19 с.
11. Ноэль-Нойман Э. Общественное мнение. Открытие спирали молчания / Элизабет Ноэль-Нойман. – М. : Прогресс-Академия ; Весь Мир, 1996. – 352 с.
12. Луман Н. Реальність мас-медіа / Ніклас Луман. – К. : ЦВП, 2010. – 210 с.
13. Habermas J. The Theory of Communicative Action / Jurgen Habermas. – London : Beacon Press, 1981. – 283 p.
14. Faßler M. “Electronic City” als ökonomisches und ökologisches Handlungskonzept? / M. Faßler // D. Roller (Hrsg.). Stadt und Mensch. Zwischen Chaos und Ordnung. – Frankfurt am Main, 1996. – S. 215–229.
15. Faßler M. Kommunikationen und Sichtbeweise / M. Faßler // A. Engelbert (Hrsg.). Kunst im Schaltkreis. Variation Serie – Simulation. – Berlin, 1990. – S. 97.
16. Deleuze G. A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia / G. Deleuze, F. Guattari. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 1987. – 610 p.
17. Иванов Д. Виртуализация общества. Version 2.0 / Дмитрий Иванов. – С.Пб. : Петербургское Востоковедение, 2002. – 224 с.

References

1. Partyko Z. Computerization of Publishing Process / Zynoviy Partyko. – Kyiv : Vyscha Shkola, 1996. – 207 p.
2. Artamonova I. Tendencies and Prospects for Online Journalism Formation in Ukraine / Iryna Artamonova. – Donetsk : Lebid, 2009. – 416 p.
3. Kompantseva L. F. Internet-Communication: Cognitive-Pragmatic and Lingual-Cultural Aspects : diss. abstract for the Ph.D. in Philology : 10.02.02 / L. F. Kompantseva ; O. O. Potebnia Institute of Linguistics, NAS of Ukraine. – Kyiv, 2007. – 36 p.
4. Konoplytskyi S. M. The Social aspects of communication in a network the Internet: phenomenological analysis : diss. abstract for the Ph.D. in Sociology : 22.00.01 / S. M. Konoplytskyi ; Institute of Sociology, NAS of Ukraine. – Kyiv, 2007. – 17 p.
5. Potiatynnyk B. Internet Journalism / Borys Potiatynnyk. – Lviv : PAIS, 2010. – 244 p.

6. Gorodenko L. The Theory of Network Communication / Lesya Gorodenko. – Kyiv : The Academy of Ukrainian Press, 2011. – 387 p.
7. McLuhan M. The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man / Marshall McLuhan. – Kyiv : Nika-Center, 2003. – 432 p.
8. Toffler A. The Third Wave / Alvin Toffler. – Moscow : AST, 1999. – 261 p.
9. Poster M. CyberDemocracy: Internet and the Public Sphere / Mark Poster // Contexts of Modernity – II : chrestomathy [Konteksty Sovremennosti – II : hrestomathiya] / ed. Erofeev. – Kazan : Kazan University Publishing House, 2001. – P. 119–124.
10. Kamarali H. V. Formation and Development of Information Civilization : diss. abstract for the Ph.D. in Philosophy : 09.00.03 / H. V. Kamarali ; Donetsk National University. – Donetsk, 2007. – 19 p.
11. Noelle-Neumann E. Public Opinion. Disclosure of the Spiral of Silence / Elisabeth Noelle-Neumann. – Moscow : Progress-Academy ; Ves Mir, 1996. – 352 p.
12. Luhmann N. Reality of Mass Media / Niklas Luhmann. – Kyiv : ZVP, 2010. – 210 c.
13. Habermas J. The Theory of Communicative Action / Jurgen Habermas. – London : Beacon Press, 1981. – 283 p.
14. Faßler M. “Electronic City” als ökonomisches und ökologisches Handlungskonzept? / M. Faßler // D. Roller (Hrsg.). Stadt und Mensch. Zwischen Chaos und Ordnung. – Frankfurt am Main, 1996. – S. 215–229.
15. Faßler M. Kommunikation und Sichtbeweise / M. Faßler // A. Engelbert (Hrsg.). Kunst im Schaltkreis. Variation Serie – Simulation. – Berlin, 1990. – S. 97.
16. Deleuze G. A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia / G. Deleuze, F. Guattari. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 1987. – 610 p.
17. Ivanov D. Virtualization of Society. Version 2.0 / Dmitriy Ivanov. – Saint Petersburg : Petersburgskoe Vostokovedenie, 2002. – 224 p.

Городенко Л. М. Контексты возникновения сетевой коммуникации

В статье исследуются научно-теоретические предпосылки возникновения явления «сетевая коммуникация», а также определяются контекстуальные связи сетевой коммуникации в разных отраслях науки. Это исследование показывает, как информационные и коммуникационные технологии – мобильные телефоны, социальные сети, блоггинг, мгновенные сообщения и др. – влияли на формирование теоретических концепций сетевой коммуникации. Мы считаем, что ограниченный набор технологий способствовал разнообразию традиционных параметров коммуникационных исследований. Интернет-активность, социальные сети обеспечили персонализацию массовой коммуникации. Акцент на презентации новых медиа в процессе сетевой персонализации является базисным контекстом возникновения сетевой коммуникации. Сети со стабильным и общедоступным характером новых технологий являются более разнообразными, чем когда-либо в новейшей истории.

Ключевые слова: коммуникация, сетевая коммуникация, контексты.